

СЕКЦІЯ «МЕНЕДЖМЕНТ»

УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

*Варяниченко О.В., к.е.н, доцент, доцент кафедри менеджменту виробничої сфери,
Заблуда А.С., студент,
Державний ВНЗ «Національний гірничий університет»,
м. Дніпропетровськ, Україна*

Управління і ризик - взаємозалежні компоненти економічної системи. Ризиками можна управляти, використовуючи різні виміри, що дозволяють деякою мірою прогнозувати настання ризикової події і вжити заходи по його зниженню чи запобіганню. Принципи управління ризиками включають:

- виділення ризиків, що належать до першочергового вирішення, найважливішим критерієм визначення таких ризиків є можливий максимальний збиток по ним;
- оцінку імовірності настання ризику і розміру можливого збитку;
- оцінку передачі ризиків з урахуванням співвідношення між страховою премією і страховою сумою.

Загальний концептуальний підхід до управління ризиком зовнішньоекономічної угоди полягає в наступному:

- у виявленні можливих ризикових наслідків угоди, що укладається;
- у розробці засобів, що запобігають чи зменшують розмір збитку від впливу неврахованих ризикових факторів, непередбачених обставин;
- у реалізації такої системи адаптування підприємництва в сфері зовнішньоекономічної діяльності до ризиків, яка дозволяє нейтралізувати чи компенсувати негативні ймовірні результати і максимально використовувати шанси на одержання високого підприємницького доходу на внутрішньому та зовнішніх ринках.

Визначення управління ризиком зовнішньоекономічної угоди повинне базуватися на економічному змісті ризику і управлінні як економічних категорій. Управління ризиком зовнішньоекономічної угоди - це процес виявлення рівня невизначеності (відхилень у прогнозованому результаті), прийняття і реалізації управлінських рішень з ліквідації негативного впливу на процес і результати відтворення випадкових факторів, одночасно забезпечуючи прибутковість підприємства.

В основі ризику-менеджменту лежать цілеспрямований пошук і організація роботи по зниженню ступеня ризику, мистецтво одержання і збільшення доходу в невизначеній господарській ситуації. Методи, що використовуються в стратегічному ризик-менеджменті: усунення ризику, управління ризиком, передача ризику, оволодіння ризиком.

На практиці, усі відомі методи управління ризиком зовнішньоекономічної діяльності застосовуються у формі введення до зовнішньоторговельного контракту визначених застережень чи доповнень до основних умов угоди для зниження імовірності настання ризику.

У ході дослідження зовнішньоекономічної діяльності підприємств в реальних господарських ситуаціях виявлено і класифіковано наступні методи управління ризиком: відхилення, локалізація, дисипація, компенсація.

Основними формами впливу на ризик є його контроль і фінансування. Контроль за ризиком передбачає зменшення несприятливого впливу факторів ризику на результати підприємницької діяльності на зовнішньому ринку. Фінансування ризику реалізується шляхом формування ефективної системи страхування усіх видів ризику.

Комплекс інструментів ризик-менеджменту необхідно використовувати в ході проведення всіх етапів і стадій зовнішньоекономічної угоди, що дозволить більш гнучко управляти та опановувати ризиками зовнішньоекономічної діяльності. При великому розмірі можливого збитку або значній імовірності виникнення ризику в управлінні передбачено його запобігання чи зменшення, а при невисокій імовірності - його передачу (страхування).

Значимість розробки і реалізації стратегії ризику може сприяти ефективному розвитку економіки. Відповідно, для більш ефективного управління ризиком зовнішньоторговельної операції варто розглядати ризик-менеджмент, як процес оптимізації структури інструментів впливу на ризики, що містить у собі ідентифікацію, оцінку, аналіз ризику, контроль і його фінансування. При високому ступені невизначеності зовнішнього середовища задачею менеджера, у тому числі по ризиках, є ідентифікація ризиків, установлення їх індивідуального значення для підприємства, господарського органу.

Управління ризиком включає розробку і реалізацію економічно обґрунтованих для даного підприємства рекомендацій і заходів, спрямованих на зниження вихідного рівня ризику до прийнятного фінального рівня. Управління ризиком спирається на результати оцінки ризику, техніко-технологічного і економічного аналізу потенціалу підприємства і середовища його функціонування, на прогнозу нормативну базу господарювання, економіко-математичні методи, маркетингові й інші дослідження.

Отже, можна виділити основні положення управлінської оцінки ризику в зовнішньоекономічній діяльності підприємства з урахуванням нестабільності зовнішнього середовища:

- відмовлення від апріорних пропозицій про стохастичність (випадковість) досліджуваних процесів і величин;
- вивчення ситуації в якій можливе прийняття того чи іншого рішення;
- виявлення невизначеності у настанні тих чи інших наслідків кожного з варіантів рішень (альтернатив);
- визначення ризикованості суб'єкту, що приймає чи аналізує рішення з погляду наслідків;

- оцінка наслідків ухвалення рішення з погляду їх бажаності чи небажаності для суб'єкту.

Це означає, що оцінка ризику завжди носить суб'єктивний характер, а значить і управління ризиком зовнішньоекономічної угоди залежить від індивідуальних особливостей менеджера чи керівника.

ЕКСПОРТ ЯК ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМИ ПАДІННЯ ЗБУТУ В УМОВАХ КРИЗИ

*Грибик І.І., к.е.н., доцент кафедри менеджменту організацій,
Безуханич В.М., студент кафедри менеджменту організацій,
НУ «Львівська Політехніка», м. Львів, Україна*

Економічна криза для країни – це передумова, фактор та основна рушійна сила для швидких і якісних змін як в політичному, так і в економічному середовищі. Для України питання розвитку та використання потенціалу відкрите для всіх сфер економічної діяльності, особливо опираючись на значну ресурсну базу для вітчизняного виробництва.

Рентабельність діяльності підприємств України сьогодні суттєво залежить не тільки від мінімізації ризиків зовнішнього середовища, але і від використання потенціалу міжнародної торгівлі. На тлі знецінення національної валюти та падіння платоспроможності населення, споживчий ринок не здатен поглинути аналогічну кількість товару за ринковими цінами.

В зв'язку з останніми подіями в Україні 14 квітня 2014 року рада ЄС схвалила одностороннє скасування мит на ввезення товарів українського виробництва до ЄС. Цей крок на шляху допомоги виходу України з політико-економічної кризи є дієвим важелем для часткової стабілізації падіння платоспроможності національної валюти та створення сприятливих умов для діяльності вітчизняних підприємств. Після підписання Угоди про Асоціацію з ЄС Україна отримала можливість експортувати товари за зниженими ставками мита до 31 грудня 2015 року. Планується, що власні імпортні мита для європейських товарів Україна почне знижувати з 1 січня 2016 року. Натомість нульові / знижені мита для українських товарів діятимуть уже безстроково.

В основному Україна експортує зерно і метал, а щодо експорту послуг, то це транспортування російського газу в Європу. Структуру експорту подано на рис. 1.

Наш експортний потенціал до кінця не опрацьований і раціональність його використання також під питанням. До 2014 року сальдо міжнародної торгівлі характеризувалось стабільно від'ємним балансом. Це означає, що країна є імпортозалежною. З 2014 року спостерігається зміна цієї ситуації і за останніми даними позитивне сальдо міжнародної торгівлі за період січень-липень 2015 року становило вже 1,412 млрд. дол.